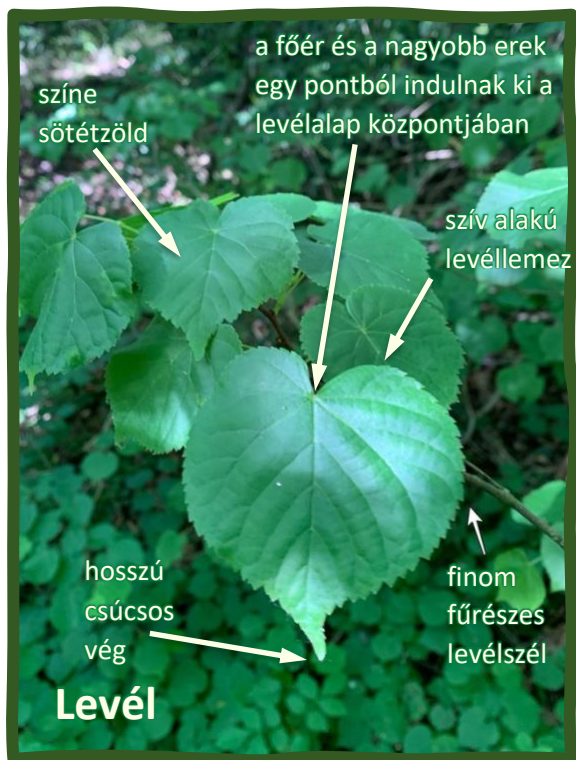

Növénytábla: kislevelű hárs

Tilia cordata L.

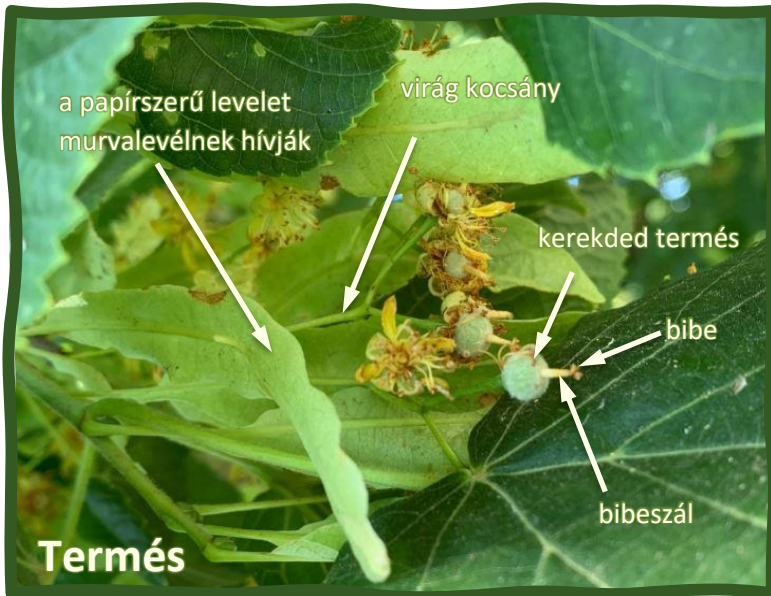
Felhasználása:
A kéreg belső oldalán található rostokból cipőt, kosarat, kötelet és lábtörlőt készítenek. A könnyű, jól faragható puha fáját pedig előszeretettel használják zongorabillentyű készítésre, mivel nem vetemedik meg.

A hársfa szender (*Mima tiliae*) május/júniusban figyelhető meg a hársfa hajtásain.

Növénytábla: kislevelű hárs *Tilia cordata* L.

A hárs nem mérgező növény!

Hasznos határozási tippek
Nézd meg alaposan a levélszőrök színét és elhelyezkedését a levél fonákján.
Ha természetes állapotban van nézd meg az alakját, és bordázatának milyenségét (ha van) és szőrözöttségét is! Vannak-e levél gubacsok és mézharmat? A virágok felfelé állnak vagy lefelé lógnak?
Milyen termőhelyen nő a fa?

Fogyaszthatósága:
A hárs virágából főzött tea segít ellazítani a bemerevedett izmokat, és segíti a nyugodtabb alvást is. Gyűjtsd össze a virágokat és a murvaleveleket virágzás során (június-július) és pár hét alatt szárítsd meg őket! Tea készítéséhez néhány virágot adj egy csésze forró vízhez.

Szaporodási stratégiák:
Beporzás: rovarporozta
Magterjesztés: emlősök, madarak és szél útján

Növénytábla: kislevelű hárs

Tilia cordata L.

Adatok:

Természetvédelmi státusz: nem fenyegetett
Elterjedés: Nagy-Britannia és Európa szerte

További elnevezések
Népies nevei: hárs, hársfa, szádokfa, szódok, zaldogfa, zaldog.

Növényrendszertan (Taxonómia)

A hársfélék családjába tartozik (*Tiliaceae*), habár a legújabb molekuláris eredmények alapján átsorolták a mályvafélék (*Malvaceae*) családjába. A család összes tagjának egyszerű, hosszú levéllyel csatlakozó szív alakú levelei vannak. Csoportokban álló virágai illatosak, sugarasan szimmetrikusak, és mindegyik egy papírszerű, hosszúkas murvalevéllel rendelkezik. Lombhullató fa, ami akár a 38 méteres magasságot is elérheti. Sarjzatatos művelés esetén, gyorsan új vesszőket hoz a törzs alapjából. A sarjak akár 15 méter átmérőjű körben is nőhetnek.

Virágzás: korai június - július

Virágszerkezet: 5-10 sárgás-zöldes virágot tartalmazó csoportokban állnak, és felfelé álló murvalevek kapcsolódnak hozzá, amelyek messziről is jól felismerhetők.

Termés: augusztus-szeptember
Kerekded alakú, néha halvány bordázattal a felszínén. Általában "szórtelen".

Levelek: Sötétzöld színűek, fűrészes levélszéllel. Hosszúkas, csúcsos levélvégüknek köszönhetően a levélnek szív alakja van. A levélfonákján látható, hogy a levélek tenyeresen futnak. A levélhórnálban a főér kezdeténél, barnás levélszőrök láthatóak egy csomóban, amelyek nyáron narancsos-pirosas színt vesznek fel.

Élőhely: Óshonos a melegebb, alacsonyabb területeken, lejtőkön, kifejezetten mészkő alapkőzeten. Európa szerte megtalálható az erdőben, több mint 10 ezer éve. Szárazság és árnyéktűrő faj.

Rügyek: Kevesebb mint 4 mm hosszú. Keresd meg a fiatal hajtásokat, vesszőket és rügyeket, amelyek felül barnás pirosak, alul pedig olíva zöldek!

Miről ismerhetjük fel

Levelek: A fűrészes levélszélű, szívalakú levél nagyon jellemző az összes hárs (*Tilia sp.*) fajra.

Legjobb megfigyelési és felhasználási időszak

Nyáron az összes hársfaj már messziről könnyen felismerhető, a zöldes-sárgás üde virágzatukról, és az ezzel kontrasztban álló sötétebb szívalakú zöld levelekről.

Június-július: Gyűjts friss virágokat, majd szárítsd meg őket a napon! A kiszáritott virágokból pihentető gyógytea készül, amely segít jobban aludni! Ül be a fa alá, és hallgasd a szorgos rovarsereg kórusát!

Törzs

Nézd meg a fiatal fák sima szürke kérgét, amelyeken csak épphogy láthatóak a barna felrepedések, amelyek a fa korával előre haladva egyre nagyobbak lesznek. Az idősebb fákon a repedések nagyobbak és sötétebb szürkék vagy barnák. A fiatal hajtások zöldek, de az év előrehaladtával olíva-barna színűek lesznek alul, felül pedig mahagóni vörösek.

Tápláléklánc

Nektárját rovarok gyűjtik. Leveleit a hárs levéltetű (*Eucallipetrus tiliae*) károsítja. A levéltetvek a cukrokat és aminosavakat szívják ki a levélerekből. A háziméhek a tetvek által kiválasztott mézharmatot összegyűjtik.

Hasonló fajok:

Alapvetően csak más szívalakú levéllel rendelkező hárs fajokkal keverhető össze. Az európai hárs (*Tilia x europaea*) levélfonákján fehér/barnás levélszőrök láthatóak az erek találkozásánál. A virágok lefelé állnak. Nézd meg az általában csillogó leveleit, ami erős levéltetű fertőzöttségre utal! Az ezüst hárs (*Tilia tomentosa*) levélfonákja sűrűn, finom szőrökkel borított, ami ezüstös kinézetet ad neki, ha felpillantunk a fára.

Növénytábla: kislevelű hárs *Tilia cordata* L.

Micsoda név! - A hárs szó finnugor eredetű, korábbi hás alakja a hársfán kívül 'fakéreg, hánccs jelentéssel is bírt (a hársfa kérgéből egyébként könnyen készíthető hánccs). A latin *cordata* a szív alakú leveleire utal.

Növénytani szótár (első rész)

levéltetű - apró termetű ízeltlábúak, amelyek növényi nedvekkel táplálkoznak

lombhullató - fajok melyek télire elvesztik lombkoronájukat

mézharmat - ragadós, cukros váladék, melyet a levéltetvek választanak ki. A növény levelein, szárán gyakran megfigyelhető

virágkocsány - a különálló virág szára

murvalevél - levél kinézetű képlet, (gyakran zöld) a virág alatt közvetlenül helyezkedik el, ahol a virág csatlakozik a szárhoz (fellevél)

porzó - hím ivarú része a virágnak, részei a porzószál és portok

bibeszál - a női ivarú termő része, összeköti a bibét a magházzal

Tegyük virtuális túrát a hárs körül, a Pappus kisfilmek segítségével.

Növénytani szótár (második rész)

bibe - A virág azon része, ahová a pollen kerül a beporzók közvetítésével (például méhek által)

magház - A termő alsó része, termőlevél(ek) összenövésével jön létre. Beporzás után a magház terméssé, benne a magkezdemények magokká alakulnak.

csészelevelek - külső takarólevelek (a belső kört a szíromlevelek alkotják) melyek körülveszik az ivarleveleket. Általában zöld színűek.

murvácska - apró levél alakú képlet, összetett virágzatok egyedi virágai (másodrendű elágazás) alatti fellevelek

levél gubacs - paraziták okozta szöveti duzzanat a levélen

Az Egyesült-Királyságban és Európában leginkább az európai hársal (*Tilia x euopaea*) és a nagylevelű hársal (*Tilia platyphyllos*) találkozhatunk. Mindkét fajt előszeretettel ültetik parkokba és városi fasorokba.

Ezen fajok természetes jelenléte jelzi az erdő idős korát.

Az Egyesült-Királyságban a "Lynd" vagy "Lin" szótaggal kezdődő helynevek jelzik (hárs angolul lime), hogy ott a területen korábban hársak éltek az ősi erdőkben, melynek mára sajnos általában már nem maradt nyoma.

Legidősebb – Legnagyobb – Legmagasabb:

Csehországban található a legöregebb fa a maga 820 évével (+/- 300 év). A legmagasabb hárs meghaladja a 40,5 méteres magasságot! A legnagyobb ismert egyed 12,81 méter kerülettel rendelkezik és Ausztriában található.

Elterjedése – A kislevelű hárs az öreg erdőkhöz kötődik. Egész Európában elterjedt, elterjedési központja közép és kelet Európában van.

https://www.gbif.org/occurrence/map?taxon_key=3152047

Természetvédelmi státusza (IUCN – Vörös lista).

A faj jelenleg a nem fenyegetett "Least concern" státuszban szerepel.

Megjegyzés: az ábra a kislevelű hárs természetvédelmi státuszát mutatja

